

DSBs policy for internasjonalt samarbeid innen samfunnssikkerhet, sivil beredskap og krisehåndtering

Innledning

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har en bred kontaktflate mot internasjonale og regionale organisasjoner. DSB har også et aktivt bilateralt samarbeid med utvalgte land.

Det brede nedslagsfeltet, både faglig og relasjonelt, stiller i så måte ekstra krav til at direktoratet opptrer som en gjenkjennelig aktør. Den internasjonale policyen er et redskap for å fremheve direktoratets holdninger og prioriterte områder på tvers av organisasjoner og samarbeidsfora¹.

1. Hvorfor samarbeider vi internasjonalt?

Direktoratet har hatt en betydelig økning i sitt internasjonale engasjement de senere år, og vil prioritere å opprettholde og utvide det totale engasjementet. Direktoratet gjør dette først og fremst fordi det bidrar til å styrke norsk samfunnssikkerhet og beredskap. Vår tilknytning til internasjonale organisasjoner og samarbeid med andre lands myndigheter medvirker til dette. Samarbeidet gir oss blant annet tilgang til erfaringsutveksling, regelverksutvikling, utdanning og øvelser. Det gir også muligheten til å ta del i en faglig utvikling som foregår innenfor en lang rekke av DSB sine ansvarsområder. Noe av dette skjer gjennom etablerte internasjonale fora, mens andre ganger foregår det i prosjekter på forholdsvis nye fagområder hvor det internasjonale rammeverket fortsatt er i utvikling. DSB ønsker å bidra til en god faglig utvikling på områder hvor vi selv besitter viktig erfaring og kompetanse, men vi ønsker også å lære av andre.

Gjennom vårt internasjonale samarbeid får vi tidlig varsling og god informasjon om hendelser i andre land. Det gjør oss i stand til å kunne yte assistanse og bistand, og til å bidra der hvor vi måtte ha særlig relevans og kompetanse. DSB har en lang tradisjon med å yte bistand ved katastrofer og ulykker. Som oftest har slik bistand blitt kanalisert gjennom vårt humanitære partnerskap med våre naboland eller gjennom internasjonale organisasjoner. Våre erfaringer med å yte assistanse og bistand er svært gode. Dette engasjementet ønsker DSB både å opprettholde og videreutvikle. Vårt solidariske engasjement kan også vise seg nyttig dersom Norge en dag skulle ha behov for assistanse og hjelp fra utlandet.

Mange ansatte i DSB er opptatt av å kunne bidra i internasjonalt arbeid, både i saksamarbeid og i internasjonale operasjoner. Dette gir viktig påfyll av kunnskap og kompetanse, samtidig som det oppleves som en spennende utfordring å representere DSB i utlandet. DSB forsøker å tilrettelegge for de ansattes behov i så måte, samtidig som DSB er opptatt av at helse, miljø og sikkerhet blir godt ivaretatt.

DSB ser det internasjonale arbeidet som en naturlig videreføring av den samordningsrollen vi har på samfunnssikkerhetsområdet. Mange statlige etater, forskningsmiljøer, private aktører, organisasjoner og næringsliv er involvert i internasjonalt arbeid som berører våre fagområder. Det er

¹ Den internasjonale policyen må også sees i sammenheng med *DSBs internasjonale oversikt*, hvor hvert forum som direktoratet deltar i er beskrevet. Dokumentet oppdateres årlig.

viktig at DSB er synlig på slike arenaer. Det bidrar til å styrke samarbeidet mellom norske aktører og gir samtidig god profilering av DSB i både inn- og utland.

DSB ser det som en viktig del av sitt samfunnsansvar å følge opp norsk utenrikspolitikk på områder som berører oss. På noen områder er vi forpliktet til å engasjere oss fordi vi er bundet av avtaler og konvensjoner. På andre områder står vi friere til å engasjere oss, men med visshet om at Norge generelt ønske å yte bistand til andre land når katastrofen rammer. Uavhengig av geografiske avstander og løsrevet fra andre politiske og strategiske overveininger ser DSB det også som en god investering å redusere sårbarhet i andre land. Ved å gjøre en innsats i det forebyggende arbeidet, reduserer vi konsekvensene og kostnadene ved hjelpearbeidet når ulykken først rammer.

2. Samarbeid i internasjonale organisasjoner

DSB har tradisjonelt holdt mesteparten av sitt internasjonale engasjement innefor rammen av internasjonale organisasjoner. Denne prioriteringen vil videreføres.

2.1 Samarbeid om samfunnssikkerhet i EU

EU fremstår i dag som den viktigste internasjonale aktøren for norsk samfunnssikkerhet og beredskap. Organisasjonen dekker stort sett alle de virksomhetsområdene som kan tenkes knyttet til DSB sitt arbeidsfelt. De nordiske landene prioriterer samarbeidet innenfor EU, noe som igjen er retningsgivende for samarbeidet i Norden.

Norges tilknytning til EU innen samfunnssikkerhet og beredskap reguleres først og fremst gjennom EØS-avtalen, og særlig gjennom det som regnes for EØS-avtalens flankeregelverk. Dette gjelder for de aller fleste fora, arbeids- og ekspertgrupper Norge deltar i. På dette grunnlaget deltar Norge for fullt i Samordningsmekanismen for sivil beredskap og krisehåndtering og i EUs rammeprogram for forskning og utvikling.

Direktoratet forvalter norsk deltakelse i Samordningsmekanismen. Den er EUs hovedverktøy i både samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid generelt, men også for sivil katastrofeinnsats. Samarbeidet har gått fra begrenset operativ koordinering av nasjonale innsatsressurser i Europa til å omfatte større beredskapssystemer og utvikling av sivile innsatskapasiteter, herunder finansiering av øvelser og utdanningsprogram.

Gjennom deltagelse i Samordningsmekanismen styrkes samfunnssikkerheten blant annet ved at Norge gis tilgang på kritiske ressurser ved behov. Dette arbeidet vil bli prioritert. DSB skal forvalte og videreutvikle en styrkebrønn av nasjonale eksperter som kan stille til oppdrag i regi av EU. Norske offentlige, private og frivillige organisasjoner er oppfordret til å søke om finansiering til prosjekter gjennom Samordningsmekanismen. DSB opprettholder sekonderingen av en nasjonal ekspert til EU-kommisjonen dersom andre EFTA-land ikke kan bidra.

Det finnes også en rekke andre samarbeidsarenaer innen EU men utenom Samordningsmekanismen der Norge deltar. Det foreligger allerede en mengde vedtatte direktiver og forordninger fra EU på virksomhetsområder som produktsikkerhet, varehandel, transport av farlig gods, industrisikkerhet og el-sikkerhet. EUs mange direktiver på disse områdene gir klare standarder for sikkerhetsarbeidet og gir dermed også føringer for hvilket sikkerhetsnivå Norge skal operere med. Det er forventet at EU vil fortsette å utvikle et stadig mer inngripende regelverk for medlemslandene på de nevnte virksomhetsområder i årene som kommer. Det er derfor svært viktig at eventuelle norske

samfunnssikkerhetsinteresser søkes innarbeidet i de direktiv- og forordningsforslag Europakommisjonen kommer med. DSB skal i så måte følge utviklingen på de ulike virksomhetsområdene i EU nøye og være aktive i lovforarbeider der vi kan slik at norske interesser ivaretas.

Norge er også knyttet til EUs organer og arbeid utenom EØS-avtalen. Utviklingen innenfor justis- og innenriksområdet, og i EUs felles utenriks- og sikkerhetspolitikk har forgreninger til samfunnssikkerhet og beredskap. Det er blitt klarere med årene at det er likhetspunkter mellom EØS-avtalens virkeområde og justis- og innenrikssamarbeidet med EU. Dette kommer til uttrykk i det såkalte Stockholm-programmet, hvor formålet er å styrke europeisk samfunnssikkerhet og beredskap, blant annet gjennom nytt lovforslag for Samordningsmekanisme og en egen handlingsplan mot terrorisme.

Som en del av EUs omfattende handlingsplan mot terrorisme, er det startet et reguleringsarbeid for strengere bruk av eksplosiver, samt begrense tilgangen til kjemiske stoffer som kan brukes til eksplosiver. Disse tiltakene i handlingsplanen faller innenfor EØS-avtalen, og gjør at Norge har medinnflytelse på regelverksutformingen. Norge har fulgt prosessene med regelverksendringer tett, og vil implementere EUs regelverk på området. I etterkant av angrepene i Norge 22. juli 2011 er det en økt interesse i EU og blant medlemmer for ytterligere å begrense tilgangen til kjemikalier og teknologi som kan brukes for å fremstille eksplosiver.

Det blir stadig viktigere for Norge å være bevisst den politikk EU fører, også på områder hvor DSB ikke har en direkte tilgang gjennom en arbeidsgruppe eller en ekspertkomité. Vår erfaring viser at på saksområder hvor Norge har kompetanse og viktige erfaringer, har vi en reell mulighet til å påvirke EUs politikk.

2.2 Samarbeid med FN

En viktig føring i norsk utenrikspolitikk er å understøtte FNs organer. DSB engasjerer seg derfor i flere av FNs programmer og særorganisasjoner og vil fortsette å understøtte arbeidet med samfunnssikkerhet i andre stater og med humanitær innsats under FN. FN ansees som den viktigste internasjonale samarbeidspartneren for humanitære innsatser og for prosjektsamarbeid i land utenfor Europa. DSB skal engasjere seg i fora under FN som håndterer spørsmål og fagområder innen samfunnssikkerhet og beredskap, herunder utvikling og oppfølging av internasjonale konvensjoner og andre regelverk og i ulike typer bistandsaktiviteter.

Hyogo-erklæringen, som legger rammeverket for det internasjonale samarbeidet innen krise- og katastroforebygging² ble i 2005 undertegnet av 168 land. Flere land har i tillegg undertegnet de senere årene. Norge har fulgt opp erklæringen ved å etablere en nasjonal plattform for kriseforebygging gjennom Samvirkeområdet natur. Hyogo-erklæringen gjelder for ti år, og skal derfor erstattes av et nytt rammeverk i 2015. Norge vil spille en aktiv rolle i utviklingen av det nye rammeverket, og vil blant annet arbeide for at hensynet til framtidige utfordringer, herunder klimaendringer, skal komme tydeligere inn i det nye rammeverket.

² International Strategy for Disaster Reduction, ISDR

Det internasjonale samarbeidet på forebygging følger hovedsakelig de prinsippene som er nedfelt i norsk politikk for forebygging av humanitære katastrofer.³ Et bærende prinsipp er at arbeidet skal være i tråd med de prioriteringene ISDR følger og at det velges ut samarbeidsland som har erfaringer og kompetanse som gjør at de kan fungere som en motor for samarbeid i sin region. Foreløpig er Kina, Vietnam, Bangladesh, Cuba og Uganda pekt ut som samarbeidsland av Utenriksdepartementet.

Et viktig prinsipp i det internasjonale forebyggingsarbeidet er at det skal være en kilde til kunnskaps- og kompetanseoppbygging som skal komme det nasjonale arbeidet til gode. Erfaringer fra arbeidet så langt viser at denne typen samarbeid er verdifullt i forhold til utvikling av verktøy og metoder, som igjen kan brukes av planleggere og beslutningstakere på kommunalt, regionalt og nasjonalt nivå men også andre relevante aktører.

FN har også et vidtrekkende internasjonalt samarbeid innen samfunnssikkerhet og beredskap på en rekke andre virksomhetsområder. Det finnes eksempelvis et internasjonalt samarbeid om forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot industriulykker med grenseoverskridende konsekvenser. FNs økonomiske kommisjon for Europa (UNECE) forvalter dette samarbeidet hvor DSB deltar aktivt. Norge deltar også i samfunnssikkerhet og beredskapsarbeidet innenfor FNs miljøprogram (UNEP) og FNs kontor for koordinering av humanitær bistand (OCHA). I tillegg har DSB egne samarbeidsavtaler med FNs matvareprogram (WFP) og FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) om humanitær nødhjelpsinnsetning.

I FNs ekspertkomité for transport av farlig gods diskuteres og vedtas bestemmelser for transport av farlig gods som er felles for alle transportmåter. Blant de viktigste bestemmelsene som FN vedtar er kravene til klassifisering, merking og emballering. De ulike internasjonale komiteene for transport av farlig gods, tar inn beslutningene fra FN i sine regelverk for henholdsvis vei-, jernbane-, sjø- og lufttransport av farlig gods. Gjennom Internasjonale konvensjoner og EØS-avtalen blir disse regelverkene nasjonale forskrifter. På farlig gods-området er det viktig at regelverkene for sjø-, luft- og landtransport er harmonisert. DSB har som deltaker i komiteen en viktig rolle i arbeidet med koordinering av saker som har betydning for alle transportmåtene. Regjeringen vil derfor at den internasjonale deltakelsen på området farlig gods opprettholdes og at DSB har en sentral nasjonal koordinerende rolle for alle transportmåter.

2.3 Sivilt beredskapsarbeid i NATO

Det sivile beredskapsarbeidet i NATO er fremdeles viktig for direktoratet selv om arbeidet de siste årene har endret noe karakter. Fortsatt er hovedoppgaven for NATO å samordne og effektivisere bruken av sivile nasjonale ressurser for å støtte opp om alliansens strategiske oppgaver og sikre sivilbefolkning og infrastruktur mot konsekvensene av krig og konflikter, terrorhandlinger, eller naturkatastrofer. De strategiske oppgavene er likevel fornyet gjennom et nytt strategisk konsept som kom i 2010, samt at strukturen for det sivile beredskapsarbeidet i NATO er endret.

NATOs nye strategiske konsept skal gjelde for de neste 10 årene. Det nye konseptet fastholder hovedpilarene i NATO-samarbeidet, som er kollektivt forsvar, krisehåndtering og sikkerhet gjennom samarbeid med partnere.

DSB har bidratt aktivt til at NATO har utviklet et sivilt trenings- og utdanningsprogram og

³ St. meld 9 (2007/2008) - Norsk politikk for forebygging av humanitære katastrofer

retningslinjer om håndtering ved hendelser med bruk av masseødeleggelsesmidler, såkalte minimumsstandarder. Dette arbeidet vil fortsette og bidrar både til å styrke alliansens evne til å håndtere konsekvensene ved bruk av masseødeleggelsesmidler og er et konkret samarbeidsområde med partnerland. Norge er generelt positive til å bidra med ekspertise og støtte til partnere, spesielt gjennom de etablerte partnerformatene.

Det sivile beredskapsarbeidet i NATO vil også preges i årene som kommer av de nye fokusområdene som det strategiske konseptet har vektlagt som energisikkerhet, cyberforsvar og missilforsvar. På disse områdene vil Norge søke å bidra med sivil ekspertise og erfaringsutveksling der vi kan. DSB vil måtte prioritere deltakelse blant de mange arbeidsområdene i NATO og vil fremover komme til å vektlegge områder der vi allerede bidrar med ekspertise, samt på de områdene hvor NATO gir en åpenbar merverdi til det norske samfunnssikkerhetsarbeidet.

2.4 Nordisk samarbeid

Det nordiske samarbeidet er et viktig område for DSBs internasjonale engasjement. På et overordnet nivå utkrystalliserer dette seg gjennom den såkalte nordiske solidaritetserklæringen, som de nordiske utenriksministre undertegnet i 2011. Erklæringen slår fast at det er naturlig for de nordiske landene å samarbeide i en solidarisk ånd for å møte utfordringene på det utenriks- og sikkerhetspolitiske området. Dette gjelder særlig i møte med potensielle risikoer, herunder menneskeskapte katastrofer, digitale angrep og terrorangrep. Men også den såkalte Haga-erklæringen⁴ og Stoltenberg-rapporten⁵ har bidratt til å sette det nordiske samarbeidet om samfunnssikkerhet på den politiske dagsorden. På operativt/praktisk nivå er kanskje NORDRED⁶-avtalen det fremste uttrykket for dette samarbeidet. I tillegg kommer prosjekter, øvelser og ulike bilaterale samarbeid. DSB har i en årrekke også deltatt i ulike nordiske fora knyttet til arbeid med forebygging av ulykker og økt sikkerhet ved håndtering av elektrisitet, brannfarlige gasser og væsker, transport av farlig gods, eksplosiver, fyrverkeri, og andre produkter. En tiltagende tendens til at de nordiske landene stadig oftere opptrer som en region innenfor EU-samarbeidet på vårt fagområde. Dette gir mulighet for økt norsk påvirkning i EU og bidrar samtidig til å fremheve spesielle utfordringer de nordiske landene⁷ står overfor. DSB skal jobbe aktivt for at områder av felles nordisk interesse fortsatt utvikles og styrkes. Direktoratet skal aktivt bruke det nordiske fellesskapet i spørsmål hvor landene har sammenfallende interesser i EU, FN og NATO.

3. Bilateralt prosjektsamarbeid utenfor Norden

DSBs bilaterale prosjektsamarbeid er nærmest utelukkende knyttet til regjeringens politikk om bistand til forebygging av naturkatastrofer i utvalgte land og til oppfølging av EØS-finansieringsordningene. DSB vil i hovedsak kraftsamle sine ressurser om oppfølging av disse to samarbeidsområdene.

⁴ Den 27. april 2009 tiltrådte alle de nordiske ministre med ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap en erklæring vedrørende utvikling av det nordiske beredskapssamarbeid

⁵ På oppdrag av de fem nordiske utenriksministre utarbeidet tidligere utenriks- og forsvarsminister Thorvald Stoltenberg i 2009 en rapport med 13 forslag om hvordan det nordiske utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeidet kan styrkes.

⁶ NORDRED er et nordisk redningssamarbeid med Danmark, Finland, Sverige, Norge og Island som medlemmer. Formålet er å fremme samarbeide for å utvikle redningstjenesten, samt å utvikle operativt samvirke i redningssituasjoner.

⁷ I det siste har deler av det nordiske samarbeidet blitt utvidet til å innebefatte Østersjørådet (CBSS).

3.1 Forebygging av humanitære katastrofer

I all hovedsak skal DSB sitt engasjement på dette området knyttes til oppfølging av St. meld 9 (2007/2008), om forebygging av humanitære katastrofer. Utenriksdepartementet har pekt ut fem samarbeidsland for dette formålet. DSB har fått koordineringsansvaret for samarbeidet med ett av landene, Cuba.

Samarbeidet med Cuba omfatter fem prosjekter som alle vil bidra til økt kunnskap om og kapasitet for forebygging av naturutløste hendelser. DSB er koordinator for samarbeidet og står også for ett av prosjektene i samarbeid med Cubas Ministry of Science, Technology and Environment (CITMA) om etablering av et kurs- og kompetansesenter for studier av risiko og sårbarhet.

Det er i alt fem prosjekter som inngår i samarbeidet med Cuba. Alle prosjektene er forankret hos norske partnere. DSB har ansvaret for et prosjekt med CITMA/Cuban Environment Agency (AMA) om å bygge opp et kompetansesenter for kriseforebygging og klimatilpasning. NGI har et prosjekt om case-studier for risikokartlegging av skred, flom og tsunamier i karibiske land. Norsar har et prosjekt om kartlegging av jordskjelvrisiko. Bjerknessenteret driver klimamodellering for den karibiske regionen og Havforskningsinstituttet driver et prosjekt om modellering av havstrømmer og havforurensning.

Prosjektene omfatter en rekke andre institusjoner både på norsk og kubansk side og samarbeidet finansieres av Utenriksdepartementet.

3.2 EØS-midlene for perioden 2009-2016

EØS-midlene er EØS-/EFTA-landene Norge, Island og Liechtenstein sitt bidrag til sosial og økonomisk utjevning i Europa og styrking av samarbeidet med 15 EU- og EØS-medlemsland i Sentral- og Sør-Europa. DSB er programpartner for et eget programområde (samarbeidsområde) med overskriften *Adaptation to Climate Change*, og har etablert samarbeid med fire europeiske land. Dette samarbeidet skal konkretiseres og videreutvikles de nærmeste årene. I tillegg vil DSB engasjere seg i andre programområder der hvor det vurderes hensiktsmessig.

EØS-samarbeidet er en viktig del av norsk Europapolitikk og har blant annet som hensikt å styrke det bilaterale samarbeidet mellom Norge og samarbeidslandene. For DSB innebærer dette samarbeidet å involvere flere personer fra både egen etat og andre relevante aktører i Norge.

Samarbeidet har allerede gitt god innsikt i hva andre land har av fagekspertise på mange ulike områder innenfor klimatilpasning. Mye av denne kunnskapen og erfaringen har overføringsverdi til norske forhold. DSBs engasjement omfatter i dag programsamarbeid med Slovakia (sammen med NVE), Ungarn og Portugal, dessuten prosjektsamarbeid med Latvia der Klif er programansvarlig på norsk side. DSBs deltakelse dekkes av EFTA-landenes EØS-sekretariat (Financial Mechanism Office FMO).

DSBs rolle som programpartner er å være rådgiver for samarbeidslandene og delta aktivt i deres programutforming. Deretter vil samarbeidslandet velge ut prosjekter for å nå de målene programmet fastsetter. DSB vil delta som rådgiver også i denne fasen. I tillegg er DSB aktuell som prosjektpartner under flere andre programmer enn de vi har programansvar for. Slikt prosjektengasjement avklares fortløpende.

DSB ser deltakelse EØS-finansieringsordningene som en god mulighet til å etablere nettverk og skaffe faglig erfaring som gjør at vi kan engasjere oss sterkere også i EU-finansiert samarbeid. Direktoratet ønsker å utnytte bedre de mulighetene for samarbeid som ligger i relevante EU-programmer.

Ved utgangen av 2012 omfatter EØS-arbeidet programsamarbeid innen klimatilpasning med Slovakia, Ungarn, Portugal og Latvia. I tillegg er DSB prosjektpartner sammen med andre norske aktører i i Romania, Estland og Ungarn.

4. Operativt samarbeid om sivil beredskap og krisehåndtering

4.1 Operativt samarbeid i EU

Samordningsmekanismen er EUs hovedverktøy for sivil krise- og katastrofeinnsats, og legger til rette for bistand mellom medlemslandene (inkl. EØS-landene), og til tredjeland (land utenfor EU). Innenfor Samordningsmekanismen er det utviklet og bygget opp en ressursdatabase som innbefatter såkalte beredskapsmoduler samt ekspertise. Disse ressursene kan medlemslandene anmode om ved behov. I tillegg forvalter Europakommisjonen et døgnbemannet krisekoordineringscenter (MIC⁸). Senteret har kontinuerlig kontakt med de deltakende stater gjennom et eget krisekommunikasjonssystem. Samordningsmekanismen kan aktiveres ved alle typer ekstraordinære hendelser både innenfor eller utenfor Europa. Systemet og ressursene er ment å supplere og støtte den nasjonale håndteringen enten det dreier seg om naturutløste hendelser, store ulykker eller terrorhandlinger. DSB vil støtte opp om krisekoordinering senteret sin informasjonsformidling og koordineringsaktiviteter. I tillegg vil det være en prioritet at sekundært nasjonal ekspert inngår i senterets bemanning.

Gjennom finansieringsordningen åpnes det også for delfinansiering av ulike transportmiddel for å støtte og effektivisere de nasjonale innsatsene. Norge benyttet seg av denne muligheten ved utsendelse av ulltepper til flyktningeleirer i Jordan oktober 2012. Foreløpig vurdering er at denne ordningen er både effektiv og kostnadsbesparende.⁹

Det er særlig fokus på fire områder av operativt samarbeid innen Samordningsmekanismen; EUs evne til innsats i kriser, MIC sin analytiske og koordinerende kapasitet, evnen til å hjelpe EU-borgere også utenfor EU og forbedret koordinering med andre internasjonale organisasjoner som eksempelvis FN. Det nye regelverksforslaget for Samordningsmekanismen 2014-2020 legger opp til et nytt European Emergency Response Center som vil erstatte dagens MIC og det tidligere operasjonsrommet til generaldirektoratet for Humanitært bistandsarbeid (DG ECHO).

4.2 Operativt samarbeid i FN

FNs kontor for koordinering av humanitær bistand (OCHA) har en ledende rolle ved internasjonal katastrofehandtering. Norge har tradisjonelt vært en stor bidragsyter til FN OCHA. For å sikre rask respons ved katastrofer, har FN OCHA sammen med ulike regjeringer opprettet mobiliseringsteam UNDAC (United Nation Disaster Assessment and Coordination) som er FNs beredskapsteam ved krisesituasjoner, spesielt naturkatastrofer. Teamene består av personell med erfaring og kompetanse innenfor katastrofehandtering, - og er i stand til å reise ut på kort varsel. Ved større hendelser bistår UNDAC både FNs egne organisasjoner og lokale myndigheter i det katastroferammede landet med å

⁸ Monitoring and Information Center

⁹ Kommisjonen dekket 50 % av transportkostnadene samt engasjerte et privat firma for å innhente tilbud om levering av forsendelsen fra ulike firma.

vurdere omfanget av bistandsbehovet, samt koordinere innkommende hjelpeinnsats. UNDAC-systemet administreres via *Field Coordination Support Section (FCSS)* tilhørende *Emergency Services Branch* i OCHA, Genève. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har siden 2010 forvaltet det norske kontaktpunktet for UNDAC-systemet

DSB forvalter også den norske oppfølgingen av INSARAG (International Search and Rescue Advisory Group). INSARAG er et nettverk for katastrofeutsatte land, bidragsytende land og ulike søk og redningsorganisasjoner. Gruppens sekretariat er lagt til FCSS i OCHA. INSARAG har blant annet som oppgave å fremme koordinering og effektivitet i internasjonalt søk og redningsarbeid. INSARAG har utviklet internasjonale retningslinjer for innsatspersonell for effektiv opptreden i katastrofeområder, da spesielt ved søk og redningsoperasjoner.

I tillegg til disse gruppene, følger også DSB arbeidet innenfor området til Advisory Group for environmental emergencies (AGEE) og forvaltningen av de såkalte Oslo Guidelines, om bruk av militære- og sivilforsvarsressurser i katastrofeinnsats og ved komplekse katastrofer (MCDA).

4.3 Operativt samarbeid i NATO

I 1998 ble koordineringscenteret Euro-Atlantic Disaster Coordination Center (EADRCC) etablert. Dette ble gjort for å sikre en best mulig koordinert sivil innsats fra allierte så vel som partnere ved naturkatastrofer eller andre uønskede hendelser innenfor hele NATO området. EADRCC har ved flere anledninger vist seg å kunne gi merverdi til komplekse, multinasjonale kriseinnsatser. Gjensidig støtte mellom landene i regi av EADRCC er nyttig i katastrofesituasjoner og utfyller andre instrumenter og aktører i FN og EU.

EADRCC er også hovedansvarlig for en årlig sivil feltøvelse, der innsatsressurser fra mange medlems- og partnerland øver på responsaktiviteter i et større ulykke- eller katastrofescenario. Øvelsene har de senere år foregått i partnerland, og DSB har kun bidratt med stabspersonell til øvelsene. DSB vurderer fortløpende, avhengig av scenario og øvelsesopplegg, om eventuelle norske redningsressurser skal delta. DSB har i flere år bidratt betydelig til bemanningen i EADRCC. Fra og med midten av 2013 vil DSB redusere denne støtten.

4.4 Innsatsressurser for internasjonal katastrofebistand

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har utviklet konsepter for internasjonal, operativ humanitær bistand for å gi praktisk støtte til internasjonale hjelpeorganisasjoner slik at disse kan utføre sitt arbeid på en mer effektiv måte. Konseptene, hovedsakelig komplette teltleire og mobile IKT ressurser, er utviklet i nært samarbeid med våre søsterorganisasjoner gjennom International Humanitarian Partnership (IHP), et nettverk av beredskapsorganisasjoner i Nord-Europa, og med Sivilforsvaret som tilrettelegger og bidragsyter her hjemme. Konseptene er likevel ikke en del av Sivilforsvaret, men ledes fra DSB.

DSB gir støtte til FNs internasjonale krisevurderingsteam (UNDAC) både i form av regulært personell til teamene og i form av IKT-ekspertise som støtter teamene i deres feltarbeid. Dette kalles *Norwegian UNDAC Support*. Støtten til UNDAC blir gitt flere ganger i året og det er forventet at behovet for denne typen støttevirksomhet vil øke med årene. DSB vil ta høyde for en slik utvikling og vil søke å utvide kapasiteten til Norwegian UNDAC Support. De siste årene har DSBs gitt støtte til UNDAC blant annet i Tunisia, Burkina Faso, Filippinene, Pakistan, Namibia og på Haiti.

DSB har i flere år forvaltet et logistisk støttekonsept (Norwegian Support Team - NST) som på kort tid kan reise til et katastrofeområde å etablere støtte til internasjonalt hjelpearbeid i form av forpleining, forlegning, transport, samband og kontor- og helsetjenester. Konseptet er basert på utsendelse av komplette teltleire som kan huse 50-100 personer. Hensikten er å sette andre hjelpearbeidere best mulig i stand til å konsentrere seg om sin direkte hjelp til katastroferammede. Dette konseptet er ytterligere utviklet etter jordskjelvet i Haiti, hvor DSB sammen med flere europeiske søsterorganisasjoner etablerte en leir for opp til 450 internasjonale hjelpearbeidere. I tillegg til innsatsen til Haiti har NST har de siste årene også vært i aksjon i Somalia (2008), Pakistan (2010-11) og Tunisia (2011).

Det er grunn til å anta at behovet for denne typen av støtte vil fortsette i årene fremover, også for innsatser av mindre omfang og kortere varighet. DSB samarbeider nasjonalt og internasjonalt om slik videreutvikling. Et eksempel er en avtale som DSB og Nærings- og handelsdepartementet inngikk i 2010 om utvikling av et nytt konsept for evakuering av norske borgere med skip i utlandet, basert på erfaringer fra Libanon-hendelsene i 2006 ("skipsevakueringskonseptet"). Med hjelp av øremerket utstyr og personell fra DSBs internasjonale støttetteam kan inntil 500 personer tas hånd om i tre dager på et skip under evakuering.

Gjennom sine utenlandsinnsatser siden slutten av 1990-tallet har DSB høstet nyttige erfaringer når det gjelder materiell, personell, ledelse og koordinering. Disse erfaringene vil på en systematisk måte bli benyttet i den løpende utviklingen av Sivilforsvaret også nasjonalt. DSBs utenlandskonsepter kan være med å danne erfaringsgrunnlag for nye operative nasjonale konsepter innen feltet nasjonale støtteressurser ved store katastrofer. Felles anskaffelser og opplæring kan gi mer effektiv katastrofe bistand både ute og hjemme.

5. Forebyggende arbeid - internasjonalt

5.1 Forvaltningsarbeid i EU - forebygging

Gjennom EØS-avtalen er Norge forpliktet til å innføre sikkerhetskrav innen industri, transport av farlig gods, utstyr og varer som vedtas i EU. Slike krav kan stilles i direktiver, forordninger eller Kommisjonsbeslutninger. Disse er ikke direkte gjeldende i Norge, men må implementeres i aktuelt regelverk som lov eller forskrift etter at en EØS-komiteé har besluttet at de har EØS-relevans. DSB deltar aktivt i komiteer og ekspertgrupper i EU-kommisjonen hvor endringer og tolkninger av ulike direktiver diskuteres for å påvirke og sikre norske interesser, samt tidlig motta kunnskap om revisjon av krav eller utforming av nye. På den måten er DSB godt forberedt når nye krav fra EU innen våre forvaltningsområder innføres i Norge, og DSB kan også informere norsk industri og bransje i forkant i tillegg til departementet. DSB opplever at vi har påvirkningskraft i EU-arbeid, spesielt sammen med de nordiske landene.

Innen DSBs forvaltningsområde inngår implementering av over 20 direktiver og i tillegg forordninger og Kommisjonsbeslutninger. Hvert direktiv har egne komiteer og ekspertgrupper i EU. DSB har bla. stor kompetanse på trykkdirektivområdet, og leder ekspertgruppe for direktiv om trykkpåkjent utstyr Working Group Administrative Cooperation (ADCO).

DSB deltar også i undergrupper av komiteer og ekspertgrupper som EU har opprettet knyttet til spesielle prosjekter og utredninger. Dette gir DSB god påvirkningsmulighet. EFTA har arbeidsgrupper innen DSBs forvaltningsområder og vil også være nyttige fora for å fremme norske synspunkter

overfor EU-kommisjonen. Den norske delegasjonen i Brussel bidrar med informasjon i den politiske behandlingen av direktiver og forordninger.

DSB vil i tiden fremover prioritere deltagelse i EU-arbeid for å påvirke der vi har mulighet, holde oss orienterte, videreformidle det til Justis- og beredskapsdepartementet, opparbeide oss nyttig kunnskap og erfaring, samt knytte viktige kontakter.

5.2 Forebygging av storulykker i EU

Et av de sentrale direktivene som følges opp av DSB er det nåværende Seveso II-direktivet. Dette direktivet stiller krav til virksomheter som håndterer større mengder farlige kjemikalier, og til landenes oppfølging av slike virksomheter. Direktivet er implementert i norsk rett gjennom storulykkeforskriften, og følges opp av 5 myndigheter. DSB er utpekt som koordinerende myndighet for Norges implementering og oppfølging av direktivet, og har et teknisk sekretariat som administrerer oppfølgingen av direktivet overfor virksomheter og som er nasjonalt kontaktpunkt for EU.

For å sikre at implementeringen av Seveso II-direktivets bestemmelser blir mest mulig lik i Europa, arrangeres det årlig 2 møter mellom EU-kommisjonen og de nasjonale myndighetene i medlemslandene (Committee of Competent Authorities - CCA) hvor DSB leder den norske delegasjonen. DSB deltar også i to underliggende arbeidsgrupper (TWG 2 – tilsyn og TWG 1 - uhell), og sitter i styringsgruppen for TWG 2. Deltakelse i disse gruppene forplikter DSB, og vi har to ganger arrangert Mutual Joint Visits (MJV), som er et erfaringsutvekslingsforum blant tilsynspersonell i EU- og EFTA-landene.

En sentral oppgave fremover vil være å implementere det nye Seveso III -direktivet i norsk rett. Dette arbeidet ble startet av EU-kommisjonen i 2008, og Norge har aktivt synliggjort norske holdninger overfor kommisjonen. Det nye Seveso III-direktivet skal være implementert i norsk rett innen 31.mai 2015. DSB har startet prosessen med revisjon av storulykkeforskriften og har en god dialog med industrien, og det er etablert en referansegruppe fra industrien og parter i arbeidslivet.

5.3 Samarbeid rørledninger og LNG

Europeisk rørledningssamarbeid

DSB er myndighet for transportrørledninger for olje og gass på land. Dette er et område som foreløpig ikke er regulert av EU gjennom direktiv eller forordning.

Det er etablert et forum for europeiske rørledningsmyndigheter, hvor hovedformålet er informasjons- og erfaringsutveksling knyttet til nasjonal regulering på rørledningsområdet.

LNG-bunkring

Nye miljøkrav gjør at bruk av LNG (flytende naturgass) som drivstoff på skip blir stadig mer aktuelt. Samtidig innebærer bunkring og drift med LNG en annen type risiko knyttet til håndtering av farlig stoff, enn bunkring og drift med tradisjonelt drivstoff. På dette området er det flere sikkerhetsmessige utfordringer i fht sikkerhet for 3.person og forholdet land/sjø. Det er derfor et tett samarbeid med Sjøfartsdirektoratet. Norge er et av de landene i Europa som har jobbet mest med sikkerhetsmessige krav på området. DSB vil fremover øke det internasjonale engasjement på dette

området for å sikre harmonisert og forsvarlig praksis. Det vil både være innen standardisering og EU-arbeidsgrupper på feltet.

5.4 Felles kontrollaksjoner i EU

EU organiserer felles kontrollaksjoner for å følge opp at markedsaktører og industri etterlever sikkerhetskrav for varer og utstyr. DSB har i flere år deltatt sammen en rekke andre land og opplever at felles innsats innen et område har en god forebyggende effekt i markedet. Gjennom aksjonene er DSB med på å forme "best practise" for tilsyn og kontroll i EU, samtidig som prosjektene kan avdekke mangler i regelverket og andre relevante problemstillinger ved utførelse og oppfølging av kontrollen. Tollmyndigheter er sentral ved importkontroll, og aksjonene har bidratt til utviklingen av et nyttig samarbeid mellom DSB og Toll- og avgiftsdirektoratet. DSB ser nytteverdien av å videreutvikle dette samarbeidet.

5.5 Transport av farlig gods, klassifisering og håndtering av farlige stoffer

Globalt harmoniserte regelverk for transport av farlig gods er svært viktig, ikke minst for norsk industri og næringsliv, som er avhengig av transport av kjemiske stoffer og produkter med flere transportmåter. Grunnlaget for farlig gods regelverkene på sjø, luft og på land, legges i FNs Sub-Committee of Experts on the Transport of Dangerous Goods (UNSCETDG). Hvert annet år publiserer en overordnet ekspertkomité en oppdatert "Model Regulation". Det er møter to ganger i året og DSB deltar aktivt i dette arbeidet. Deltakelsen har i de senere år fått en stadig større betydning, ettersom vedtak i FNs ekspertkomité får direkte konsekvenser for våre nasjonale forskrifter.

Transport av farlig gods på veg og jernbane er regulert gjennom internasjonale avtaler og EU-direktiv. Disse er også implementert som nasjonale forskrifter. DSB deltar i de internasjonale komiteene som fastsetter reglene for farlig gods på vei (ADR) og jernbane (RID), samt i fellesmøter for disse komiteene. I tillegg er DSB engasjert i den norske delegasjonen til IMO Sub-Committee on Dangerous Goods, Solid Cargo and Containers, der målet er utarbeidelse av farlig gods regelverk for sjøtransport. Her er det Sjøfartsdirektoratet som har hovedansvaret, men DSB bidrar med sin ekspertise på farlig gods området.

FN har ansvaret for å utarbeide globalt harmoniserte kriterier for klassifisering og merking av farlige kjemikalier. Dette arbeidet foregår i FNs Sub-Committee of Experts on the Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals (UNSCGHS). DSB deltar her sammen med Klif. Etatene har ansvar innefor sine respektive fagområder. En overordnet FN komité, vedtar hvert annet år en oppdatert utgave av "Global and Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals". Denne publikasjonen danner grunnlaget for EUs nye kjemikalierregelverk CLP og bestemmelsene for datablad i REACH, og derigjennom norske forskrifter. EUs arbeid med veiledninger til CLP og REACH, medfører at eksperter på det fysikalsk kjemiske området etterspørres til arbeidsgrupper nedsatt av EUs kjemikaliebyrå ECHA. DSB har deltatt med eksperter i slike arbeidsgrupper.

I kampen mot terror har EU opprettet en "Standing Committee of Experts on Precursors". DSB deltar i ekspertkomiteen, som gir råd til EU-kommisjonen om tiltak for å begrense tilgangen til kjemiske stoffer som kan benyttes til produksjon av ulovlige eksplosiver. Arbeidet har for tiden stor aktualitet da DSB i 2012 har framsatt to rapporter med forslag om hvordan slike kjemikalier skal reguleres nasjonalt. De nye kravene vil gjelde fra juli 2014 og DSB vil fortsette å prioritere dette arbeidet høyt.

Generelt for arbeidet internasjonalt på farlig gods og kjemikalieområdet er at DSB har god uttelling på fremsatte forslag, samt generelt svært god påvirkningsmulighet på de beslutninger som fattes. DSB har en utstrakt kontakt med norsk industri og næringsliv for å sikre at disse er orientert om det internasjonale arbeidet som pågår på farlig gods og kjemikalieområdet. DSB har derfor regelmessige kontaktmøter med industri, næringsliv og berørte myndigheter i forkant av de internasjonale møtene. Det er for tiden mange saker av stor viktighet for Norge på farlig gods og kjemikalieområdet. Det er derfor viktig at det gis prioritet til dette arbeidet.

5.6 Kjemivåpenkonvensjonen

Kjemivåpenkonvensjonen er en internasjonal konvensjon som Norge har ratifisert. Konvensjonen setter et totalforbud mot kjemivåpen og pålegger ødeleggelse av gjenværende lagre av slike våpen. Den skal sikre at det er kontroll og styring med kjemiske stoffer som kan benyttes i produksjon av kjemivåpen og på den måten bidra til at slike farlige stoffer ikke kommer i gale hender. Utenriksdepartementet og Justisdepartementet har utpekt DSB som nasjonal myndighet for konvensjonen med ansvaret for rapportering og oppfølging av Norges forpliktelser. Konvensjonen er gjennomført i Norge gjennom "Lov om konvensjon om kjemiske våpen" og "Forskrift om forbud mot kjemiske våpen".

Det er etablert en egen organisasjon, OPCW (Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons), som skal sørge for at de landene som har signert konvensjonen følger opp denne på en tilfredsstillende måte. OPCW har 200 inspektører som gjennomfører tilsyn ved virksomheter som benytter slike stoffer og ved anlegg hvor kjemiske våpen skal destrueres. I Norge er det DSB som har ansvaret for å legge til rette for inspeksjonene. De fleste virksomheter som blir inspisert har DSB god kjennskap til gjennom sine forvaltningsoppgaver på brann- og eksplosjonsvernområdet.

DSB rapporterer årlig til OPCW deklarasjoner om norsk import og eksport av kjemikalier som omfattes av konvensjonen, samt virksomheter som ved syntese fremstiller visse organiske kjemikalier.

DSB deltar årlig på møte mellom OPCW og nasjonale myndigheter. Det er viktig at DSB i samarbeid med Utenriksdepartementet følger arbeidet og den fremtidige utviklingen i OPCW nøye da dette kan få konsekvenser for norsk industri og forvaltningen på området.

5.7 OECD Chemical Accidents Programme – WG on Chemical Accidents

OECD har et forum for forebygging av kjemikalieulykker som arbeider med alle sider av forebyggende og beredskapsmessige aspekter knyttet til kjemikalier, herunder olje og gass. DSB deltar i denne arbeidsgruppen. Ved siden av EUs Committee of Competent Authorities (CCA) under Seveso II direktivet, er OECD gruppen det viktigste internasjonale myndighetsforum på dette området.

Programmet er delt i tre hoveddeler: Utvikling av felles prinsipper, prosedyrer og policy guidance, analyse av viktige tema og utarbeidelse av rekommandasjoner om "best practice" samt informasjon og erfaringsutveksling.

DSB har stor nytte av deltagelsen, og har benyttet mye av det utarbeidede materialet i forbindelse med egen regelverksutvikling, tilsyn med mer. Nettverket som er etablert gjennom gruppen i forhold til søsteretater i OECDs medlemsland er svært verdifullt.

For 2013 – 2016 er det under utarbeidelse et nytt program for gruppen. DSB har fått hovedansvaret for et nytt prosjekt som blant annet skal fokusere på utfordringer ved eierskifter hvor virksomheter med farlige stoffer selges fra erfarne til mindre erfarne aktører.

5.8 UNECE – Konvensjon om grenseoverskridende konsekvenser av industriulykker

Denne konvensjonen er en av de 5 miljøkonvensjonene under UNECE, og trådte i kraft i 2000. Den legger opp til et forpliktende internasjonalt samarbeid om forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot industriulykker med grenseoverskridende konsekvenser, og ligger i kjerneområdet for DSBs industrirettede oppgaver. DSB er representert i konvensjonens styrende organ Conference of the Parties (CoP).

Konvensjonen har utviklet seg til et redskap for samarbeid på dette området generelt, særlig med sikte på å styrke evne til å forebygge og håndtere industriulykker i de østeuropeiske, sentralasiatiske landene (EECCA-landene) de sørøsteuropeiske landene (SEE-landene). Det er igangsatt et bistandsprogram for å styrke disse landenes evne til å gjennomføre konvensjonen praktisk og formelt. Flere land, herunder Norge, støtter programmet økonomisk og praktisk. DSB har gitt økonomisk tilskudd til arbeidet fra og med 2004 samt bidratt med teknisk personell ved konkrete prosjekt i noen av landene.

5.9 Forebygging – Produktsikkerhet

For å forebygge ulykker med produkter er fastsetting av sikkerhetskrav til utforming, design og merking av produkter et sentralt tiltak. EUs regelverk på dette området er i sin helhet tatt inn i norsk regelverk som følge av EØS-avtalen. Det er derfor av stor viktighet at Norge deltar i de komiteer og ekspert- og arbeidsgrupper i EU hvor beslutninger om nye sikkerhetskrav til produkter diskuteres. DSB erfarer at vi har påvirkningskraft innen produktsikkerhetsområdet i EU gjennom vår deltagelse og arbeid, men dette er krevende og det er viktig å ha et internasjonalt nettverk å spille på. Det er viktig med deltagelse da beslutninger tatt i disse fora kan få følger for norsk næringsliv og forvaltning.

DSB er utpekt som ansvarlig myndighet i Norge for implementering og oppfølging av det generelle produktsikkerhetsdirektivet, leketøydirektivet, direktiv om gassapparater og direktiv trykkpåkjent utstyr. DSB leder den norske delegasjonen på møter i EU, koordinerer innspill og oppfølging innen disse områdene. DSB har også utstrakt kontakt med næringslivet, spesielt ved utarbeidelse av direktiver og forordninger.

Det dukker stadig opp nye produkter på markedet som kan utgjøre en risiko for brukere, og det er da viktig at tiltak blir satt inn så tidlig som mulig. EU har ved noen anledninger fattet hastebeslutninger for produkter som utgjør uakseptabel risiko for brukere, spesielt sårbare grupper. Norge er forpliktet til å følge opp disse beslutningene. EU har på flere områder utarbeidet informasjonsmaterieil for både forbrukere og næringsliv som DSB har hatt stor nytte av.

I 2010 vedtok EU forordninger som skal harmonisere varedirektivene når det gjelder definisjoner, tilsyn med mer, samt stille strengere krav til myndighetene om gjennomføring av tilsyn og rapportering til EU. DSB ser behovet og viktigheten av økt tilsynsaktivitet med varer for både profesjonelle og privat personer, og vil i årene som kommer prioritere dette og lage langsiktige planer for tilsyn hvor alle direktivene DSB har ansvar for er inkludert.

6. Organisering av internasjonalt arbeid i DSB

Hovedregelen for organiseringen av det internasjonale arbeidet er at hver fagavdeling er ansvarlig for oppfølgingen av det internasjonale arbeidet innenfor sitt fagfelt. I tillegg har Internasjonal enhet (INE) et spesielt koordineringsansvar for kontakten og oppfølgingen av dedikerte deler av DSBs internasjonale engasjement, herunder DSBs internasjonale policy. Dette gjelder spesielt arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i EU, NATO og FN, men også i andre internasjonale organer og fora.

DSB skal bidra til at nasjonale samfunnssikkerhetsinteresser blir ivaretatt på en god måte internasjonalt, herunder at tilbud om norsk bistand formidles til internasjonale kontaktpunkt ved behov. Rent operativt forvalter INE, på vegne av JD og UD, en nasjonal kontaktpunktfunksjon. Det internasjonale kontaktpunktet skal både kunne formidle, og be om internasjonal assistanse. I utøvelsen av sin koordinerende rolle skal INE være i tett kontakt med de øvrige fagmiljøene i DSB, samt med utvalgte fagmyndigheter med overlappende portefølje nasjonalt og internasjonalt. Hovedmålsetningen er å gjøre bruk av DSBs brede, internasjonale kontaktflate mest mulig strategisk.

Der hvor det er mulighet for ekstern finansiering skal DSB tilstrebe å nyttegjøre seg av denne muligheten. Det være seg ekstern finansiering fra andre norske myndigheter eller fra organisasjoner i utlandet. Søknadsprosesser og forvaltning av ekstern finansiering utgjør i dag ofte en integrert del av det internasjonale samarbeidet. I tillegg kanaliserer Norge betydelige midler via organisasjoner som FN, NATO og EU. Det er en uttalt forventning fra JD og UD at DSB gjør bruk av de mulighetene for finansiering som disse organisasjonene legger til rette for. Direktoratet mener videre at deltakelse i et samarbeid om ekstern finansiering har en merverdi i seg selv.

DSB ser også behovet for å styrke egen kompetanse på internasjonal virksomhet hos direktoratet i bredt. Derfor vil en kompetanseplan for nye ansatte med spesielt internasjonalt ansvar vil bli utarbeidet i løpet av 2013.